01/08/2024

Албанци затиру трагове светиње

У специјалној, заштићеној зони код манастира Долац у општини Клина, у Метохији, косовске власти граде пут. Из радова на проширењу пута Приштина–Пећ који су до сада изведени види се да ће се они наставити кроз специјалну и заштићену зону, а она се простире 50 метара око манастира и остатака средњовековног утврђења. У интерним извештајима међународних организација говори се да је радове немогуће спровести, а да се не уђе у парцеле које припадају Српској православној цркви.

Проширење пута Приштина–Пећ, на деоници село Кијево – село Долац, јесте пројекат који је могао да заобиђе ову светињу, али о томе очигледно није вођено рачуна, па су на питања, опет међународних чиновника, из општине Клина одговорили да је за радове одговорна централна власт у Приштини и да локалне власти нису упознате с експропријацијом и радовима. У избегавању одговора и играма око надлежности, због незаконитих радова угрожавања светиње и објеката Српске православне цркве, једино она није контактирана, а само се од ње могла добити дозвола за било какве радове у специјалној зони успостављеној за цркве и манастире међународним и локалним законодавством, укљученим у устав Косова.

Из црквених извора и из међународне заједнице „Политика” сазнаје да је

Епархија рашко-призренска одмах реаговала и „изразила забринутост међународним представницима због изградње пута кроз специјалну заштићену зону око манастира Долац. Јасно је да ће због проширења пута бити поткопани остаци тврђаве и овог законом заштићеног средњовековног манастира и локалитета”.

Фотографишемо из прокопане земље и будуће траке пута која води ка манастирским кулама. Возач камиона труби. Поред запуштене манастирске стазе набацано смеће.

Неколико километара даље према Пећи налази се село Гребник и у њему девет повратничких породица, кроз чија имања пролази овај пут. Иако је тамо урађен план експропријације, четири породице још нису добиле никакву надокнаду или обештећење.

Читав овај крај са селима Долац, Гребник, Дрсник, Кијево, Млечане као централну тачку имао је манастир Долац, који се налази на самом улазу у плодну равницу Метохије. Дуже од 800 година представља духовно, културно и национално средиште овог краја.

Ову светињу много је волео патријарх Павле. Реч је о једноставној грађевини на повисоком брду, опасаној дебелим зидовима, која се помиње још 1198. године у повељама Симеона Немање. Све до коначног пада под Турке Долац је метох манастира Хиландар. И један и други посвећени су празнику Ваведења Пресвете Богородице. Упркос времену, променама власти и разарањима, у цркви су се – све до фаталног минирања 1999. године – сачувала три слоја живописа. „Света Петка и Свети Лазар, иако истрвених лица, чували су племенитост лаког основног цртежа постављеног снажним окерним и сивим тоновима на кречној подлози”, записао је о првом слоју сликарства манастира Долац академик Гојко Суботић. Свети Лазар је личност из Јеванђеља и васкрсао га је Господ Исус Христос, а овај, сасвим ретки портрет, на зидовима Долца повезује се са ликом српског кнеза Лазара, који је пострадао нешто пре настанка ове фреске. Истакнути свештеници у Првом и Другом светском рату чували су и сачували народ и светињу. Још се памти прота Василије Бачкалов и његов велики труд да сачува народ и светињу у доба комунизма.

Сада се са рушевина храма Ваведења Пресвете Богородице види српско повратничко село Долац, готово без звукова и покрета. С друге стране комплекса чују се тешки камиони и бука. Негде између, на источном зиду светиње, између металних патрљака и сагорелог катрана, велика змија је

оставила своју кошуљицу.

„Први пут видим ово. Змија се пресвукла”, каже Сташа Тошић Лазовић. Несигурно стоји, на једном од најлепших видиковаца, гледа према Студеници Хвостанској, према местима Кошу и Осојану – тамо се по њеном стрицу, народном хероју, Радошу зове једина српска основна школа у целој области.

Иако је све гомила изломљеног камења, обриса зидова, фрагмената боја на комадима отпалог малтера и трагова сагорелих свећа које се пале на месту где је некад био олтар – овде се готово све зове по Србима. Изгледа да су то имена и свеће изнад осам векова молитава и непрекинутог живота. Жуте капљице са њих на плочама су мале воштане сузе на овом зиду молитве, плача и историје.

Живојин Ракочевић

mitropolija.com